

Erpia itinere quasi mediæ horæ à Rheno flumine, & per plures gradus ab isto rivo fit ascensus ad civitatem, quæ in alto posita est. Sed ex Rheno brachium procedit, in quod intrat Erpia juxta civitatem, & istud brachium, pariter cum Erpia, constituit fluvium, ita ut majores naves ex Rheno ad civitatem cum mercibus deferat. Vbi ad Vbiorum oppidulum **Roe-roort**/ quod finem Roræ sonat, pervenit, illi Rora permiscetur. Vbi videre est duorum fluminum concurrentium evidentissimum discrimen, quorum Rhenus virides, Rora sub albas aquas ostentat.

Roerroot.

Berka.

Vesalia.

Rheni divergum sive divisio circa initium Insule Batavorum.

Berkam hinc in Gallica ripa prætervectus, urbem nuper à Federatis Hispano obsidione ereptam, Vesaliam contendit, sitam in ripa Rheni dextra, sive Germanica, ad confluentes Lupiæ & Rheni, qua se minor amnis in majorem exonerat. Demum circa initium agri Batavorum, ubi propugnaculum hodie Schenchianum est, scindit se bifido cornu, unde Poëtis *bicornis* dicitur. Eam divisionem eleganter Mærtinus *divortium*, Frontinus *divergium* nominat. Ille à divertendo, hic à vergendo in diversum. Bipartito ergo cursum suum dividit, ita ut una pars Rheni nomine retento *Arenacum* recta petat, urbem Geldriæ primariam. Inde non multum sinuosis mæandris flexus ad *Vada* properat. Ab eo se flectit Rhenam, *Rimnes* Tacito nominatam, hinc Batavodurum decurrit, ubi obstructo vetere alveo, quo *Ultrajectum*, inde *Lugodunum* vectus in Oceanum exonerare se solebat, mutato nomine *Lecca* dici incipit, quondam rivulus elicis potius cognomento tunc dicens, at nunc revera è rivo flumen factus, *Culenburgum* & *Vianam* præterlapsus, lustrataq; *Schoonhovia*, in *Merovam* amnem, priusquam *Mosæ* nomen induat, se effundit. Pars altera Rheni ad lævam se flectit, & *Neomagum* urbem antiquam prætexit, urbisq; mœnia areamque navalem radit, *Vahalis* jam nomine clarus. Longo inde tractu *Tielam* pergit: isthinc anfractuoso meatu *Bommeliæ* ad lævam relinquit. Deinde non procul *Worichomio* *Mosam* accipit, mox apud *Goricomium* *Lingæ* amnis incremento auctus *Merovæ* nomen accipit, à *Merovæ*orum arce: quam ubi præterierit, *Durdrechtum*, nobilissimam urbem, præterlabitur, receptisque *Lecca* & *Isala* Rheni brachiis *Iselmondam* præterfluens prope *Roterodamum* *Mosa* appellari incipit, ubi recedentibus latius terris, vasto jam ore *Schiedamum* & *Flardingam* ad dextrum latus relinquit, deinde *Geervlietum* oppidum & *Brielam* à læva præterlabitur, ibique mox Oceano miscetur.

Vahalis.

Flumina in Rhenum se exonerantia.

Exonerant se in Rhenum flumina celebria, *Mœnus*, *Mosella*, *Mosa*, *Neccarus*, *Rora*, *Lupia*, aliaque minorum gentium. *Mœnus* oritur ex monte *Pinifero* Orientalis Franciæ, qui *der Sichelbergh* dicitur. Ita *Celtes*:

*Quam mediam Mœnus perlambit vitifer oram,
Cujus quadrifluis nascitur ura jugo.
Germania.*

*Piniferi cujus de vertice flumina quattuor,
Quattuor ad partes orbis amena cadunt.*

Mœnus ad Occasum Francorum fertur ad oras.

Mœnus.

Ex *Pinifero* lapsus juxta *Hercynium*, inde ambagibus plurimis, omni Germanorum fluvio curvior, usque ad *Herbipolim*, inde ad *Mildenburgum*, *Francofurtum*, inde juxta *Moguntiam* in *Rhenum* excurrans nomen proprium amittit. *Mosella* ex *Vogeso* monte nascitur, nomen habens à *Mosa* & *Sella*. Hoc innuit *Philesius* illo carmine:

Mosella.

Et Mosella unum gemino de nomine nomen

Ingreditur Rhenum pluribus auctus aquis.

Hic dividit Germaniam Superiorem ab Inferiori. *Marlianus* ait hunc in finibus *Lingonum* oriri, apud *Celtas*, *Metenses*, *Treveros*, usq; ad Confluentiam cursum agere, & ibi Rheno commisceri. *Mosa* itidem ex monte *Vogeso* profuit, in finibus *Lingonum*, haud longe ab *Araris* *Matronæque* fontibus; & in *Septentrionem* procurrens *S. Theobaldi Fanum*, (*S. Tibaut*) radit: ubi navigabilis esse incipit. Inde *Verdunum* perlabitur, ab eo in *Cæciam* vergens *Mosonem* & *Maseriacum* pergit. Inde ad *Septentrionem* se convertens *Carolomontem*, *Boviniacum*, *Dinantum*, & *Namurcum* lustrat: ibiq; *Sabi* auctus atque *Hoyum* contemplatus & *Leodium*, *Trajectum* perlapsus, *Ruremundam* & *Venloam* præterlegit: ubi ad Occidentem conversus *Cuickam*, *Graviam*, alluens, apud *Herwerdum* pagum recepta Rheni traditaque vicissim sui parte cum *Vahali* miscetur: & continuo servatis nominibus suis iterum disjunguntur, & separatim *Lovesteinum* labuntur: ubi *Insulam Bommelianam* includunt, atque rursus confluentes conjunguntur. Cæterum *Neccarus*, inter maximos fluvios, qui Rheno appropinquant, connumerandus est. Hic enim *Taxagetam*, *Rotenburgam*, *Tubingam*, *Elssingen*, *Camstadium*, *Marpachium*, *Lauffen*, *Heilbrum*, *Winpinam*, *Peilsteinium*, *Heidelbergam*, *Laudenburgum* præteriens, juxta *Manheim* Rheno immergitur. *Rora* fluvius est non longè à *Dusbergo*, cui nomen *Roricus* filius *Clodovei* Francorum regis dedit, qui in eo submersus est, ut ex *Hunibaldo* Abbas *Spanheimius* scribit. Excurrit insuper in *Rhenum* *Lupia*, qui ad *Vesaliam* eidem jungitur. Fluvios aliquot *Rhenum* ingredientes hoc carmine comprehendit *Philesius*:

Neccarus.

Lupia.

*Et Mosam & Mortam, Mortanam, te quoque Sella,
Immittit Gallis divite fonte plagis.*

Hinc Bruscha, hinc Matra, & decurrit origine Sara.

Alsa hinc cum vico, tu quoque Schara fluis.

Idem *Philesius* omnia flumina in *Rhenum* se exonerantia collegit in *Regestis* super *Ptolemæum*. De fluminibus iisdem ita *Panegyricus* ad *Constantini* filium: *Rhenus*, inquit, *superioribus* locis *vadosus*, *exiguus*, *juxta fontem*, ubi vero totus est, *maxime crescit*. Hic amnes plurimos, quos *Mœnus* & *Nicer*, (hic *Neccarus* est) *invexerunt*, recipit.

De Rheni ostiis acriter hodie disputatur, De Rheni ostiis.

V u u 2

pro-